

Kontrola Obywatelska Planów Gospodarki Niskoemisyjnej

PODSUMOWANIE WYNIKÓW I REKOMENDACJE dla gminy Barcin

14 stycznia 2016r.

WPROWADZENIE

Poniższe podsumowanie zostało opracowane na podstawie kontroli przeprowadzonej przy wykorzystaniu Narzędzia Kontroli Obywatelskiej Planów Gospodarki Niskoemisyjnej, dostępnego na stronie <http://www.pkeom.pl/pgn>, przygotowanego w ramach projektu „Kontrola obywatelska nad wdrażaniem polityki niskoemisyjnej”.

Projekt ma umożliwić obywatelom ocenienie – bez sięgania po opinie specjalistów – czy PGN w ich gminie został właściwie przygotowany i odpowiada ich potrzebom oraz potrzebom gminy. Zastosowanie Narzędzia Kontroli Obywatelskiej (NKO) pozwoli zwiększyć szanse na efektywną transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej na poziomie lokalnym oraz na lepszą komunikację i współpracę między mieszkańcami a Urzędem Gminy. NKO pełni jednocześnie rolę edukacyjną.

Projekt realizują Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki (lider) oraz Instytut na rzecz Ekorozwoju i norweska organizacja Framtiden i våre hender (partnerzy), w ramach programu Obywatele dla Demokracji, prowadzonego przez Fundację im. Stefana Batorego we współpracy z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (tzw. Funduszy EOG).

PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W TWORZENIU PGN

A. Informowanie:

Zgodnie z umową wykonawca Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Barcin (PGN) był zobowiązany do przeprowadzenia działań promocyjnych i informacyjnych związanych z opracowaniem Planu. W tym celu powinien wykorzystać zróżnicowane formy i kanały komunikacji tj. stronę www Urzędu, ulotki, plakaty, lokalną prasę i telewizję. Niestety, nie udało się znaleźć w internecie potwierdzenia realizacji tych działań. Informacje na temat PGN na stronie internetowej Urzędu są znikome.

B. Angażowanie społeczeństwa:

Nie zaangażowano społeczeństwa w opracowywanie PGN.

Projekt realizowany jest w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG

C. Konsultacje społeczne projektu PGN:

Projekt PGN nie został poddany konsultacjom społecznym. Nie upubliczniono informacji o możliwości zapoznania się z dokumentem oraz składania uwag i wniosków. Jedynie dla pracowników Urzędu Miasta i przedstawicieli wybranych placówek oraz instytucji zorganizowano szkolenie, podczas którego była możliwość składania uwag i wniosków do projektu Planu.

POZIOM ZAANGAŻOWANIA WŁADZ I URZĘDU GMINY W PROCES OPRACOWANIA PGN:

Opracowanie PGN zostało powierzone firmie zewnętrznej. Do współpracy z wykonawcą oddelegowano z Urzędu 3 osoby. Przeszkolono 8 urzędników z różnych wydziałów. Przyjęcie PGN było omówione na posiedzeniach komisji Rady Miejskiej oraz na sesji Rady. Nie zgłoszono żadnych uwag.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA WE WDRAŻANIU, MONITORINGU I EWALUACJI REALIZACJI PGN

A. Społeczeństwo w gospodarce niskoemisyjnej na poziomie lokalnym:

W Planie przewidziano działania podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa. Udział mieszkańców przewiduje się przy realizacji zadań inwestycyjnych związanych z termomodernizacją, instalacją kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych.

B. Monitoring i ewaluacja:

W dokumencie zapisano zadanie monitorowania PGN, nie określając kto będzie odpowiedzialny za jego wykonanie. Udział mieszkańców Barcina w procesie monitoringu i ewaluacji realizacji Planu nie został uwzględniony.

W PGN zalecono powołanie koordynatora realizacji i monitorowania PGN oraz przygotowywanie corocznych raportów z działań. Zaproponowano szereg wskaźników pozwalających monitorować ich efekty.

PGN – LOGIKA INTERWENCJI:

Bardzo solidnie przygotowany dokument w obszarze logiki interwencji. Cele strategiczne PGN uwzględniają zapisy pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020 oraz uwarunkowania lokalne. Cele szczegółowe powiązane z obszarami interwencji (sektorami). Dla każdego z obszarów przewidziane są odpowiednie działania. Dla każdego z działań został określony koszt, efekt ekologiczny i ekonomiczny, okres realizacji, jednostka wdrażająca oraz źródło finansowania.

PGN – ADEKWATNOŚĆ DZIAŁAŃ PLANOWANYCH W PGN:

W obszarze adekwatności planowanych działań Plan także należy ocenić pozytywnie. Pomimo że cele strategiczne (oraz szczegółowe) nie są mierzalne, to przeprowadzona analiza poszczególnych przedsięwzięć pozwoliła określić efekt ekologiczny realizacji PGN – jakim jest przewidywana redukcja emisji CO₂ i redukcja zużycia energii finalnej.

Inwentaryzacja emisji obejmuje tylko CO₂ chociaż wspomina się o zanieczyszczeniach powietrza związanych z wytwarzaniem energii cieplnej (niska emisja) i z transportem. W PGN przewidziano działania, których realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości powietrza.

WNIOSKI OGÓLNE:

Informowanie na temat Planu Gospodarki Niskoemisyjnej było znikome. Na etapie przygotowania dokumentu zabrakło konsultacji społecznych, co jest niezgodne z ratyfikowaną przez Polskę Konwencją z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, która mówi, że programy mogące mieć istotne znaczenie dla środowiska muszą być konsultowane ze społeczeństwem. PGN jest dokumentem wymagającym udziału społeczeństwa, bo jego przyjęcie jest decyzją dotyczącą środowiska.

Opracowania PGN nie przeprowadzono w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Nie przygotowano dla projektu PGN Prognozy oddziaływania na środowisko. Chociaż Plany Gospodarki Niskoemisyjnej nie są explicite wymienione w Dziale IV Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (UOOŚ), to art. 46 ust. 2 mówi, że przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty: „polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.” Plany Gospodarki Niskoemisyjnej mają charakter planów, o których mowa w w/w Ustawie. Zgodnie z art. 51 Ustawy organ opracowujący projekt takiego dokumentu sporządza dla niego prognozę oddziaływania na środowisko, a zgodnie z art. 54 zapewnia możliwość udziału społeczeństwa. Przestrzega przy tym przepisów dotyczących konsultacji z Działu III Ustawy, w tym art. 39. Organ podaje też do publicznej wiadomości informację o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz podsumowaniem, w którym należy omówić m.in. sposób rozpatrzenia uwag i wniosków składanych w trakcie konsultacji (art. 43, 55 UOOŚ).

Sam dokument jest przejrzysty, jego struktura czytelna. Wdrożenie planowanych działań przyczyni się do ograniczenia zużycia energii, redukcji emisji CO₂ i poprawy jakości powietrza w mieście. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Barcin jest przykładem solidnie przygotowanego dokumentu.

REKOMENDACJE

1. Wykorzystując konieczność wprowadzenia zmian do treści dokumentu zgodnie z wytycznymi NFOŚiGW, należy dokonać aktualizacji PGN.
2. Aktualizacja PGN powinna być zrealizowana w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Projekt zaktualizowanego PGN powinien być konsultowany wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko Planu. Przy tworzeniu w przyszłości strategii, planów i programów Urząd Gminy powinien stosować przepisy zawarte w Dziale IV Ustawy o udostępnianiu informacji

o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, nawet jeśli występują przesłanki co do możliwości odstąpienia od tej oceny. Będzie to nie tylko zgodne z literą i duchem Ustawy (transponującej w tym zakresie zapisy Konwencji z Aarhus), ale przyniesie korzyści w postaci wypracowania rozwiązań optymalnych środowiskowo. Koordynowanie wdrażania PGN oraz monitorowanie postępów powinno być prowadzone przez przeszkolonych pracowników Urzędu Gminy, co w efekcie podniesie ich kompetencje.

3. W ramach działań edukacyjno-informacyjnych stworzyć na stronie internetowej Urzędu zakładkę tematyczną „Gospodarka niskoemisyjna”, gdzie byłyby umieszczane informacje związane z wdrażaniem Planu. W zakładce tej, poza planistycznymi dokumentami strategicznymi, raportami z realizacji PGN, byłyby zamieszczane bieżące informacje o konkursach organizowanych przez różne instytucje, umożliwiających ubieganie się o dofinansowanie inwestycji energooszczędnych oraz o nowych regulacjach prawnych w zakresie związanym z gospodarką niskoemisyjną.
4. Angażować społeczeństwo w proces wdrażania, monitoringu i ewaluacji PGN.
5. Opracować metody wsparcia mieszkańców umożliwiające realizację przewidzianych w Planie przedsięwzięć (np. usługi doradcze dla mieszkańców dotyczące różnych kwestii m.in. nowych rozwiązań technologicznych, możliwości ubiegania się o dofinansowanie inwestycji w zakresie efektywności energetycznej, ograniczania emisji GHG, wykorzystania OZE).